

Bölüm 1

YÜKSEKÖĞRETİM GENÇLİĞİNİN DENETİM ODAKLARINA GÖRE SORUNLARI İLE BAŞAÇIKMA YÖNTEMLERİ¹

Banu SAYINER²

GİRİŞ

Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir.

Gençlik; ergenliği de kapsayan ve üst yaş sınırının geniş olduğu bir çağdır (Kulaksızoğlu, 1998).

Kimi zaman kaygılar ve güvensizlikler içinde bunalır, kimi zaman da, yetersizliğini örtme çabalarına girişir. Sert tepkiler gösterir, baş kaldırır, burnunun dikine gider, tökezler. Kendine özgü değerler, zevkler ve amaçlar arar (Çağatay, Yörükoğlu & Oğuzkan, 1986).

Öğrenci gençlik kavramı içinde Yükseköğretim gençliği, fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören gençlik kesimidir. Bu kesim liseden sonra en az iki yıllık yüksek okul veya dört-altı yıllık fakültelerde öğrenim görmektedir.

Üniversite öncelikle bilginin toplu olarak bulunduğu yerdir. İkinci olarak, üniversite bilginin o gün bulunduğu düzeyden ileriye götürüleceği, yeni bilgiyi üreteceklerin örgütlendikleri yerdir. Üçüncü olarak, üniversite üretilen yeni bilimsel bilginin yayılacağı yerdir. Dördüncü olarak, üniversite erişkin oluşumunun son şeklinin verildiği yerdir. Beşinci olarak, üniversite meslek öğreniminin yapıldığı yerlerden biridir. Son olarak üniversite, üniversite düşüncesinin, kurumsallaşma ve kadrolaşmasının yeniden üretildiği yerdir (Menteş, 2000).

Rosovsky'e (1998) göre, Üniversiteler, kaçınılmaz olarak, artıları ve eksileriyle, inişleri ve çıkışlarıyla toplumun bir aynasıdır. Üniversitelerde yeni bilgiler üretilir, mesleki beceriler ve temel bilgiler öğretilir. Üniversiteler fikirlerin ve alternatifleri geliştirilmesinde öncüdürler. Yükseköğretim gençliğinin, ihtiyaç ve problemleri de tabiatıyla, önceki gelişme çağlarının ihtiyaç ve problemlerinden farklıdır. Yüksek

¹ Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yapılmış olan "Denetim Odakları Farklı Yükseköğretim Gençliğinin Sorunları ve Başaçıkma Yöntemleri" başlıklı doktora tezinin bir bölümüdür.

² (Psk.Dr.); İstanbul, Türkiye. E.mail: banusayiner@gmail.com

İçten ve dıştan denetimli öğrenciler saldırgan davranışları “bazen” kullanmaktadır. İçten ve dıştan denetimli öğrenciler arasında saldırgan davranışları kullanma açısından anlamlı bir fark vardır. Farkın kaynağını dıştan denetimli öğrenciler oluşturmaktadır.

Yükseköğretim gençliğinin denetim odakları ve sorunlarla başa çıkma yöntemleri genel olarak incelendiğinde; içten denetimli öğrenciler önemsememe davranışını, dıştan denetimli öğrenciler ise, edilgen yöntemler, etkin yöntemler ve saldırgan davranışları kullanmaktadır.

İnsanlarda iyi veya kötü, olumlu ya da olumsuz, kendilerine olanların kendileri tarafından veya kendi dışlarındaki güçlerce belirlendiği yolundaki iki genel yargıdan biri ağırlık kazanmaktadır. Eğer kişinin yaşadığı ya da yaşaması olası olumlu olayları ödüller, olumsuzları da cezalar olarak nitelersek; bu eğilimlerden biri, ödül ve cezaların kişinin dışındaki başka güçlerce yönetildiği, denetlendiği veya uygulandığı, ödüllere ulaşp, cezalardan kaçınma konusunda kişisel çabaların etkili olmadığı doğrultusunda genel bir beklentidir (Mahrer, 1956).

Yükseköğretim gençliği yaşı, cinsiyeti, aile durumu, yetiştiği öğrenim kurumları ve çevre özellikleri gibi nitelikleri açısından gençlik içinde bir alt sınıf oluşturmaktadır. Bu dönemdeki gençliğin gelişim aşamalarındaki sorunları çoğu kez değişik görünümelerde, başka sorunlarla etkileşerek büyümüş ve karmaşıklaşmış biçimde yaşayabilmektedir. Zamanla bu sorunlar “toplumsal sorun” niteliğine bürünmüş olarak ortaya çıkabilmektedir (Aral & Baran, 1997).

Sonuç olarak, Yükseköğretim gençliğinin sorunları ile başa çıkma kullandıkları yöntemlere bireyin kişilik özelliği faktörüne, içten ve dıştan denetimlilik açısından bakıldığında, denetim odağı kavramı, kişiliğin bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbağ, M. (2000). Stresle başa çıkma tarzlarının üniversite öğrencilerinde olumsuz otomatik düşünceler, transaksyonel analiz ego durumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aral, N. ve Baran G. (1997). “Yurtta ve ailesiyle birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinin ruhsal uyum durumlarının incelenmesi”, Çağdaş Eğitim, Yıl: 22, Sayı:228, Ocak, 7-10.
- Çağatay, N. Yörükoğlu, A. ve Oğuzkan, F. (1986), Gençliğin eğitimi, İş Bankası Yayınları, Ankara, No: 274-28.
- Dağ, İ. (1990). Kontrol odağı, stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik belirti gösterme ilişkileri. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dahlgaard, J., Larsen, Z. H., & Norgaard, A. (1997). Leadership profiles in quality management: a danish perspective. Total Quality Management, Volume:8, No:2/3, 16-30.
- Dönmez, A. (1986). Denetim odağı: temel araştırma alanları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:19, Sayı:1-2, 260-275.

Psikoloji Araştırmaları

- Hampson, J. P. & Morris, E. P. (1996). *Understanding Cognition*. Oxford. Blackwell Publishers Ltd.
- Kulaksızoğlu. A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Lazarus, R. S. & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal and Coping*. New York: Springer Publishing Company Inc.
- Mahrer, A. R. (1956). The role of expectancy in delayed reinforcement. *Journal Of Experimental Psychology*, Volume; 52, 101-106.
- Martinez, E. M. (1998). What is problem solving?. *Phi Delta Kappan*, April, Volume: 79, No: 8, 605-609.
- Menteş, A. (2000). *Yeniversite*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Morgan, C. T. (1984). *Psikolojiye giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, No: 1.
- Özgüven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve başetme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı, 7, 5-13.
- Özyurt, S. ve Dođan, M. S. (2002). *Üniversite gençliği*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Rosovsky, H. (1998). *Üniversite (bir dekan anlatıyor)*. Ankara: (Süreyya Ersoy, Çev.Ed.). Ankara: Tübitak Yayınları.
- Rotter, J. B., Change, J E. & Phares, J. (1972). *Applications of social learning theory of personality*. New York: Holt, Rinehart And Winston, Inc.
- Rotter, J. B. (1990). Internal vs. external control of reinforcement: a case history of variable. *American Psychology*, 45,4, 489-493.
- Tan, H. (1995). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: M.E.B. Yayınları, No: 163.